Írta: Péterfi Tamás
2014. március 20. csütörtök, 07:27 - Módosítás: 2014. március 20. csütörtök, 07:36

A rugonfalvi zöld barát.
Rege

Hol élt? meddig élt? azt nem tudja most senki, annyi azonban bizonyos, hogy mikor még óriások lakták szép Erdélyországot, volt közöttük egy, ki haragjában a repülő lidérczek után dobott egy marék kavicsot és azokat nem találva, a kavics belehullott a hold tányérjába s még most is foltos tőle az oldala. Ezt a mérges óriást Firtosnak hivták. Mikor élete vége felé meg akart halni, lefeküdött a földre, de akkora volt, hogy testéve betakart egy mostani vármegyét. Bizonyságul most is ott áll magas hegyekké vált teste Udvarhelyszéken s tizenkilencz falu határa terül el nyugvó porai felett az ős óriásnak.

Nem mondom el rendre a faluk neveit, csak azt az egygyet, melynek határát egy utolsó rugásával toltak ki a halálával tusakodó Firtos s hogy aztán nevét annál hamarább megkaphassa, elnevezték Rugonfalvának.

Az utolsó óriásnak drága emlékére szép kápolnát hordtak össze az akkori törpe emberek. Aztán, hogy tisztességesen eltemethessék, összehívták az ország népét minden vidékről. Akkora gödröt nem áshattak, hanem hát a földet hordották föl reá. Két esztendeig dolgozott az ország népe, míg végre ugy betakarták, hogy csupán a foga látszott. Ekkor egy táltos azt jövendölte, hogyha a fogát be nem takarják, az óriás megjósolja az időt, mivel fogai olyan tulajdonsággal birnak, hogy esős időre elsötétülnek, míg a szép időt messze világító fehérséggel jelzik.

Beleegyeztek az emberek s a kik megtelepedtek a Firtosra összehordott földhalmazon, azoknak mai napig is időjelző gyanánt szolgálnak az óriás mértföldekre látszó fogai, melyek már egy nappal az esős idő előtt elvesztik ragyogásukat és elsötétülnek. Két odvas fogába pedig bejárnak csodálkozni az emberek és azt mondják róla, hogy „barlang”.

Ezeket elmondva, elkezdem mesémet a rugonfalvi zöld barátról, a ki ott lakott a falu közepén épült kápolna oldalszobájában s hozzá jártak meggyónni büneiket az asszonynépek, meg a kevélyen lépegető leányoknak egész serege. Azért hivták zöld barátnak, mert egy megzöldült csuhájánál más ruhát nem hordott soha. Legalább az emberek előtt nem! Azonban a lányok között hire járt, hogy némelykor szép magyar ruhában, sarkanytu-pengéssel járkál valaki a kis kápolna-szobában. Sőt édes beszédet is hallani olykor csendes időben a kápolna falain keresztül.

Bejárni a kápolnába csak imátkozni lehetett, mert a zöld barát mindig zárva tartotta ajtaját a két öl magas keritésnek. A külsőt elzárta magától, a belsőt pedig elzárta a emberek elől s élt egyedül magányosan.

Egy napon ősz krónikairó jött Rugonfalvára, hogy meglátogassa a kápolnát, meg a zöld barátot. Szivesen látott vendége lett a barátnak s az ismerkedés örömére egy hétig ettek-ittak. Ekkor barátságot kötöttek, minek hogy szent köteléket szerezhessenek: szintén egy hetet szántak, csak annyi eltéréssel a másiktól, hogy erre már meghivták az egyház főbb embereit is.

–Kik lesznek itt kettőnkön kívül? –kérdé az ősz krónikás.

–Én ugy gondoltam, hogy az első embereket meghivom u. m. ! Buzgó Mártont, Falu Józsefet s több egyházfit.

–Buzgó Mártonnak szép leánya is van! jegyzé meg a krónikás hamisan intve szemeivel.

–Arról ne beszéljünk itten! – vágott szavába a fiatal zöld barát.– Előttem minden erényes leány szent és sérthetetlen s ezért nem szeretek róluk beszélni sem.

–Ugy hát hagyjuk ezt! Borunk van bőven, igyunk! És ittak.

A harangozó eljárt a faluba meghivogatni az atyafiakat, kik nem is várták a második hivást. Összegyültek a vendégek estére a kis kápolna szobájában s mire eljött az éjfél, mindnyájan részegek valának. Folyt a bor és a beszéd. Egyik atyafi tul akart okoskodni a másik kacskaringós gondolatán. A zöld barát a krónikást magasztalta csengő szavakkal, azzal dicsérve, hogy még pap is különb válanék belőle őnálanál.

A nagy zajban, lármában nem vették észre, mikor éjfél után a társaságból kiszökött – a zöld

barát. Ittak tovább, de a mint egy óra mulva ujra elfogyott a bor: nem volt ki mást hozzon. Hol a zöld barát? De ő nem vala látható már sehol. Eltünt, elveszett, elnyelte a föld.

–Ha nincs gazda, menjünk haza! – szólalt fel Buzgó Márton uram s elindultak a hányan voltak annyifelé. A krónikás végigdült a zöld barát ágyán s aludni kezdette az igazak álmát.

Másnap reggel nagy lármával és sikoltozással verték fel a házat Buzgó uraméknál, mert a szép Buzgó Boriskának csak a vánkosát találták az ágyában, ő maga elveszett, elszökött vagy ellopták. Buzgó uramat az utszélén kapták meg aludva. De bezzeg föleszmélt, mikor meghallotta, hogy elveszett a Boriska leánya. Volt sirás, futkosás. Tüvé tették az egész falut. Nem hallott, nem tudott róla többet soha élő ember.

Délfelé csillapultak a kedélyek s mikor a krónikás rendre járta a házakat, hogy nem látták-e a zöld barátot – végre kisült az igazság.

Azok együtt szöktek el.

A vén krónikás ott maradt a zöld barát helyébe s haláláig paposkodott a népnek, tanitva az embereknek, hogy feledjék el a könnyelmü zöld barátot. Bocsássák meg büneit, mert hiszen ő is csak ember! Gyarló ember volt!

„Átkozott legyen a zöld barát! Még halála után se legyen pihenése, hanem mint a víz forrása, ugy járjon az ő lelke föl és alá a sirjából!!!” Ezzel átkozta meg Buzgó Márton uram felejthetetlen Boriska leányának elrablóját.

Negyven esztendő mulva egy öreg remete került Rugonfalvára. A kápolna ujraépitésére sok pénzt adományozott, s csak azt kérte érette, hogy oda temessék a kápolnának nagy szószékje alá egy kőkoporsóba! Megköszönték a szép ajándékot s mire föl vala épitve az uj kápolna: meghalt az öreg remete is.

Három koporsóba tették. Cserefából volt a melyben pihent, vas, a melybe a cserefát elhelyezték, a vasat pedig egy nagy kőszirtbe foglalták bele. Legyen meg az ő kivánsága szerint. Odahelyezték a szószék kövének talpazatja alá, hadd pihenjen!

De nem pihent!!

Harmadnap zöld forrás vert fel a talpkő alól, de nem folyt ki, hanem visszaszivárgott ujra és ez igy folyt minden három napban, száz meg száz esztendők óta nincsen neki pihenése!

A ki valaha arra jár, nézze meg a szószék talpát Rugonfalván. Ott fogja látni lelkét, mint zöld szinü vizet szivárogva s mondjon egy egy miatyánkot bolygó lelkéért, mert nem lesz neki addig megpihenése, míg az érte szálló imátságok száma nem teszen ki egy milliót– az átkozott zöld barátnak.

A *Rugonfalvi zöld barát* 1896-ban jelent meg Péterfi Tamás, *Székelyföldről* című kötetében. Ahogy a könyv előszavában írja:
„E könyvemben is, miként czime mutatja, a Székelyföldről irok, ismertetve Attila utódait a székelyeket.”

Péterfi Tamás 1871-ben született Nagyajtán, unitárius székely, földműves család hatodik gyermekeként. A szülőfalujában járta az öt elemi osztályt, majd már, mint inas végezte el Baróton a gazdasági felső népiskola három osztályát. Bejárta Erdélyt, megtanult németül és románul is, a székelyek, románok és cigányok között járva alapos néprajzi ismereteket szerzett. 1899-ben a kereskedelmi- és iparkamarai hivatalba került, s még ez évben Pestre költözött, ahol kezdetben mesék és cikkek írásával kereste kenyerét, majd a Magyar Gazdasági Egyesület szaklapjánál, a Közteleknél lett főmunkatárs. Közgazdasági munkáiért az Országos Gazdaszövetség 1904-ben elismerő oklevéllel tüntette ki. Számos újságba írt elbeszéléseket, költeményeket és szaktárcákat, több könyve is megjelent.

Irodalom:

Péterfi Tamás: Székelyföldről. Beszélyek, regék, góbéságok. Harmath J. Könyv- és Papírkereskedése, Torda, 1896. 65-72.

Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái.

http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/p/p19708.htm